

Шановні читачі! 30 листопада 2021 року Верховна Рада прийняла (на підставі законопроекту № 5600) Закон від 30.11.2021 № 1914-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» (далі – Закон № 1914).

Зокрема, Законом № 1914 передбачено такі нововведення:

- визначено мінімальне податкове зобов'язання на 1 га для власників та користувачів земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь;
- унесено зміни до порядку справляння більшості податків. Зокрема, єдиного податку для платників четвертої групи та інших груп, ПДВ, податку на прибуток, ПДФО, рентної плати тощо;
- унесено зміни, що стосуються адміністрування податків тощо.

Більшість нововведень Закону № 1914 набула чинності з 01.01.2022, але є винятки – деякі норми набувають чинності з інших дат відповідно до розд. II «Прикінцеві положення» Закону № 1914.

Про найбільш важливі для сільгоспідприємств зміни читайте нижче в нашому огляді.

ЗАКОН № 1914: ПОДАТКОВА РЕФОРМА – 2022

Єдиний податок для платників четвертої групи

Розглянемо, які зміни відбулися для платників єдиного податку (далі – ЄП) четвертої групи.

Виробники, які займаються птахівництвом, не можуть бути єдинниками четвертої групи (пп. 291.5¹.1 ПК)

Відповідно до змін, унесених до пп. 291.5¹.1 Податкового кодексу (далі – ПК), не можуть бути платниками ЄП четвертої групи суб'єкти господарювання, діяльність яких згідно з КВЕД-2010 належить до класів:

- **01.47** (розведення свійської птиці). Це діяльність з розведення та вирощування свійської птиці (курей, індиків, качок, гусей, цесарок), отримання яєць свійської птиці, діяльність інкубаторних станцій із вирощування свійської птиці;
- **01.49** (у частині розведення і вирощування перепелів і страусів);
- **10.12** (виробництво м'яса свійської птиці).

Тобто птахівників позбавили права бути єдинниками четвертої групи.

Але тут виникає важливе запитання:

 Чи має значення, яку частку становлять вищенаведені види діяльності в загальному доході сільгоспвиробника?

Наприклад, підприємство займається рослинництвом і птахівництвом. При цьому частка птахівництва може бути невеликою. Чи можуть позбавити таке підприємство права бути єдинником четвертої групи?

На жаль, ПК не містить відповіді на це запитання. Сподіваємося, найближчим часом Мінфін або ДПС нададуть відповідь.

Збільшення ставки ЄП для виробників птиці (пп. 293.9.7 ПК)

Законодавці збільшили ставку ЄП для таких видів сільгоспугідь:

- для угідь, на яких розташовані будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників (юридичних і фізичних осіб), віднесені до підкласу «Будівлі для птахівництва» (код 1271.2) Державного класифікатора будівель і споруд ДК 018-2000;
- для угідь, які використовуються для обслуговування таких будівель, споруд, з урахуванням даних Державного земельного кадастру.

Наразі для таких сільгоспугідь ставка ЄП становить **50 % бази оподаткування, тобто 50 %**

НГО такої земельної ділянки (для порівняння: раніше, якщо будівлі були розташовані на угіддях із цільовим призначенням рілля, ставка ЄП становила 0,95 % НГО).

Звертаємо увагу, якщо птахівницькі будівлі розташовані на земельній ділянці, яка не належить до сільгоспугідь (а це рілля, пасовища, сінокоши і багаторічні насадження), то ЄП за такі землі не платиться, оскільки тільки сільгоспугіддя є об'єктом обкладення ЄП.

Правда, не зовсім зрозуміло, для кого змінили ставку ЄП у цьому випадку. Адже сільгоспвиробників, які займаються птахівництвом, виключили з лав платників ЄП четвертої групи.

Сподіваємося, це зробили для тих виробників, у кого птахівництво не є основним видом діяльності. І, можливо, це і є відповіддю на запитання, яке ми поставили в попередньому підрозділі. Тобто законодавці цим сказали: якщо птахівництво не є основним видом діяльності, виробник усе-таки може бути єдинником четвертої групи. Але в такому разі він платить збільшену суму ЄП за угіддя, на яких розташовані птахівницькі будівлі.

Зміни для сімейних ФГ – ФОП (пп. 4 п. 291.4 ПК)

Для сімейних фермерських господарств, які зареєстровані у формі ФОП, зменшили кількість землі, яка може бути у них у власності або користуванні.

Так, тепер єдинниками четвертої групи можуть бути ФОП, зареєстровані у формі сімейного ФГ, у яких площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні становить **не менше 0,5 га, але не більше 20 га** сукупно (абзац шостий пп. «б» пп. 4 п. 291.4 ПК).

Нагадаємо: до 2022 року мінімальна кількість землі дорівнювала 2 га.

Коефіцієнт індексації для визначення бази оподаткування (підрозд. 8 розд. XX ПК)

До 2024 року продовжили дію норми, відповідно до якої коефіцієнт індексації, на який має збільшуватися НГО сільгоспугідь при визначенні бази обкладення ЄП, становить 1 (п. 5 підрозд. 8

розд. XX ПК). Тобто НГО під час розрахунку ЄП на 2022 та 2023 роки – **не індексується**.

ПДВ-зміни

Законом № 1914 до ПК унесено ряд змін, які стосуються ПДВ. Розглянемо, про що йдеться.

Реєстрація РК – протягом 1 095 днів (п. 192.1 ПК)

Згідно з нормою нового абзацу п. 192.1 ПК розрахунок коригування (далі – РК) не може бути зареєстрований в ЄРПН після закінчення 1 095 календарних днів (далі – к. д.) із дати оформлення податкової накладної (далі – ПН), до якої він був оформлений.

Завважимо, що і до набуття чинності Закону № 1914 РК реєструвалися в ЄРПН у такому самому порядку, тільки це було зазначено в роз'ясненнях ДПС (див., наприклад, лист від 27.11.2018 № 36942/7/99-99-15-03-02-17), а зараз передбачено нормою ПК.

Податковий кредит (п. 198.6 ПК): замість 1 095 – усього 365 (60)!

Скорочено строк, протягом якого суму податку з ПН та РК, зареєстрованих у ЄРПН, можна включити до податкового кредиту.

До 1 січня 2022 року платники ПДВ могли включити до складу податкового кредиту суми ПДВ на підставі зареєстрованих ПН/РК протягом 1 095 к. д. із дати їх складання.

З 1 січня 2022 року включити ПДВ до складу податкового кредиту платник ПДВ зможе тільки протягом 365 к. д. із дати оформлення таких ПН/РК.

Звичайно, у платників ПДВ виникає запитання:

 А що буде з ПН/РК, оформленими до 1 січня 2022 року, якщо суму ПДВ із цих ПН/РК ще не включено до складу податкового кредиту?

Про долю цих ПН/РК сказано в **п. 80 підрозд. 2 розд. XX ПК**. Суми податку, зазначені в них, включаються до податкового кредиту протягом 365 к. д. починаючи з 1 січня 2022 року, але не пізніше 1 095-го к. д. із дати їх оформлення.

Для наочності наведемо приклади.

Приклад 1. ПН була оформлена 16.12.2019 і до 1 січня 2022 року не була відображена в декларації.

З дати оформлення цієї ПН минуло 745 к. д. Суму ПДВ із цієї ПН можна включити до податкового кредиту протягом 365 к. д. починаючи з 01.01.2022, тобто до 31.12.2022, але не пізніше 1 095-го к. д. із дати її оформлення. А отже, не пізніше 16.12.2022.

Приклад 2. ПН була оформлена 12.07.2021 і до 1 січня 2022 року не була відображена в декларації.

Таку ПН можна відобразити в декларації до кінця 2022 року (включаючи 31.12.2022).

Який перебіг строку для включення до складу податкового кредиту сум ПДВ із ПН/РК, які були заблоковані?

У цьому випадку перебіг строку в 365 к. д. зупиняється на період зупинення реєстрації ПН/РК в ЄРПН (п. 80 підрозд. 2 розд. XX ПК).

Пільга з металолому

Продовжено до 1 січня 2027 року звільнення від обкладення ПДВ постачань відходів і лому чорних і кольорових металів (згідно з Переліком, затвердженим постановою КМУ від 12.01.2011 № 15), а також паперу й картону для утилізації (п. 23 підрозд. 2 розд. XX ПК).

Також із 1 січня 2022 року **виключено з п. 199.6 ПК абзац третій**. Це означає, що постачання платником ПДВ відходів і лому чорних і кольорових металів, які утворилися в результаті перероблення товарів (сировини, матеріалів) на виробництві, будівництві, при розбиранні ліквідованих об'єктів основних засобів – беруть участь у розподілі сум вхідного ПДВ згідно зі ст. 199 ПК.

Увага! На перерахунок ПДВ за 2021 рік ця зміна не вплине!

Бюджетне відшкодування (п. 200.11 ПК)

Унесено зміни до п. 200.11 ПК. Тепер податкова має право протягом 60 к. д. після закінчення строку, встановленого для подання декларації, провести документальну перевірку платника ПДВ у порядку, передбаченому пп. 78.1.8 ПК.

Нагадаємо, що **до 1 січня 2022 року** документальна перевірка згідно з п. 200.11 ПК могла бути проведена у випадку, якщо розрахунок суми бюджетного відшкодування був зроблений за рахунок від'ємного значення, сформованого за операціями:

- за періоди до 1 липня 2015 року, які не підтверджені документальними перевітками;
- із придбання товарів (послуг) за періоди до 1 січня 2017 року у платника ПДВ, який застосував спеціальний режим оподаткування згідно зі ст. 209 ПК.

Тепер цих умов п. 200.11 ПК не містить, а отже, перевіряти податкова може будь-якого платника ПДВ, що декларує бюджетне відшкодування.

Адміністрування ПДФО

Розглянемо, які зміни щодо ПДФО внесено Законом № 1914 до ПК.

Доходи від продажу власної сільгосппродукції (пп. 165.1.24 ПК)

Наразі не обкладаються ПДФО доходи, отримані від продажу власної сільгосппродукції (крім продукції тваринництва), якщо їх сума сукупно за рік не перевищує 12 розмірів мінімальної заробітної плати (далі – МЗП), встановленої на 1 січня звітного року. Якщо ж сума отриманого доходу перевищує зазначений розмір, тоді сума перевищення включається до оподаткованого доходу фізособи. Платник податків за підсумками року має подати річну декларацію про майновий стан і доходи й самостійно сплатити ПДФО із суми такого перевищення.

Важливий нюанс! Нагадаємо, що до 1 січня 2022 року до оподаткованого доходу фізособи включався дохід від продажу сільгосппродукції, якщо розмір земельних ділянок, зазначених в абзаці третьому п. 165.1.24 ПК, перевищував 2 га. Тепер оподаткування залежить від суми такого доходу.

Продаж об'єктів нерухомості (п. 172.1 ПК)

Доповнено норму п. 172.1 ПК. І тепер **не обкладається ПДФО** також і дохід від першого у звітному році продажу земельної ділянки сільгосппризначення, отриманий платником податків у власність у процесі приватизації земель дер-

жавних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій або приватизації земельних ділянок, що знаходилися в користуванні такого платника, або виділені в натурі (на місцевості) власникові земельної частки (паю), а також таких земельних ділянок, отриманих платником податків у спадок.

Дохід, отриманий платником податків від продажу у звітному році другого і подальших об'єктів нерухомості (крім продажу житлової нерухомості банками), які перелічені в п. 172.1 ПК, **обкладається ПДФО за ставкою 18 %** (абзац перший п. 172.1 ПК).

На замітку! Перелік об'єктів нерухомості в п. 172.1 ПК доповнено земельною ділянкою сільгосппризначення, отриманою платником податків за певних умов у власність або у спадок.

Дохід від продажу об'єктів нерухомості може бути зменшений на суму документальних підтверджених витрат на придбання об'єкта нерухомості, розташованого на території України. Перелік таких витрат наведено в п. 172.2 ПК (абзац другий п. 172.1 ПК).

Дохід від продажу протягом звітного року третього і подальших об'єктів нерухомості, отриманих платником податків у спадок, **обкладається ПДФО за ставкою 5 %** (абзац третій п. 172.1 ПК).

Дохід від продажу рухомого майна (п. 173.2 ПК)

Пункт 173.2 ПК доповнено абзацом четвертим, згідно з яким дохід, отриманий платником податків від продажу (обміну) протягом звітного року третього й подальших об'єктів рухомого майна (автомобіля, мотоцикла, мопеда, іншого транспортного засобу), може бути зменшений на вартість такого об'єкта, якщо вона була задекларована в порядку разового добровільного декларування.

Податок на прибуток

Усі новації, унесені Законом № 1914) до «прибуткових» норм ПК, набувають чинності з 1 січня 2022 року. Розглянемо коротко, що ж змінилося.

Обмеження за сумою перенесення збитків у великих платників (пп. 140.4.4, новий п. 4² підрозд. 4 розд. XX ПК)

Уперше новий порядок перенесення податкових збитків минулих років у великих платників податків застосовується до суми податкового збитку, не погашеного станом на 01.01.2022, при розрахунку об'єкта оподаткування звітних періодів 2022 року.

Зверніть увагу! Для цілей цього підпункту визначення великого платника потрібно брати з пп. 14.1.24 ПК, а не із Закону від 16.07.1999 № 996-XIV (там ідеться про великі підприємства). Реєстр таких платників ДПС затверджує щорічно. Так, за даними податкової, на 2022 рік до реєстру великих платників податків включено 1 341 підприємство.

Починаючи з 1 січня 2022 року великі платники можуть зменшити фінрезультат до оподаткування податкового (звітного) періоду (прибуток, збиток або нульове значення) **не більше ніж на 50 %** непогашеної суми збитку минулих податкових (звітних) років.

Решта суми непогашеного збитку, у свою чергу, зменшить фінрезультат до оподаткування наступного податкового (звітного) періоду за такою схемою. Якщо підприємство в наступному звітному році:

- не отримає «свіжий» збиток, то фінрезультат такого періоду зменшують на 50 % залишку непогашеного збитку минулих років;
- додатково отримає збиток, то фінрезультат звітного періоду зменшують на 50 % суми залишку непогашеного збитку минулих років і «свіжого» збитку.

Такі дії платник виконує до тих пір, поки збитки минулих років повністю не будуть погашені сумою прибутку, заробленого в наступних звітних податкових роках. Пояснимо на прикладі.

Приклад 3

Станом на 01.01.2022 сума непогашених збитків великого платника становить 200 000 грн (у т. ч. збитки за 2020 рік – 150 000 грн, за 2021 рік – 50 000 грн). При складанні декларації з податку на прибуток (далі – деклара-

ція) за I квартал 2022 року платник має право перенести до рядка 3.2.4 додатка РІ тільки 100 000 грн (200 000 грн x 50 %). Ця сума збитків братиме участь у розрахунку об'єкта оподаткування в 2022 році.

Припустимо, що за 2022 рік платник отримав прибуток у сумі 40 000 грн (додатне значення ряд. 02 декларації). Але з урахуванням торішніх збитків об'єкт оподаткування за цей рік (показник ряд. 04 декларації) вийшов від'ємним і становить -60 000 грн (40 000 грн - 100 000 грн).

У результаті станом на 01.01.2023 сума непогашених збитків великого платника дорівнює 160 000 грн (100 000 грн «старих» збитків + 60 000 грн «свіжих» збитків).

При заповненні декларації за I квартал 2023 року платник має право перенести до рядка 3.2.4 додатка РІ 80 000 грн (160 000 грн x 50 %). Ця сума збитків братиме участь у розрахунку об'єкта оподаткування в 2023 році.

Пільги для виробників продукції зі свійської птиці (п. 57 підрозд. 4 розд. XX ПК)

З 1 січня, згідно з оновленим пп. 291.5¹.1 ПК, **заборонено перебувати в четвертій групі** платників єдиного податку сільгоспвиробникам, діяльність яких згідно з КВЕД-2010 належить до класів 01.47 (розведення і вирощування свійської птиці), 01.49 (у частині розведення і вирощування перепелів і страусів) та 10.12 (виробництво м'яса свійської птиці). Вони повинні перейти на загальну систему оподаткування.

Щоб пом'якшити податкові наслідки такого переходу, **на період до 1 січня 2027 року** звільняється від оподаткування прибуток сільгоспвиробників, що провадять зазначені види діяльності, у тому числі діяльність із реалізації власно виробленої (вирощеної) відповідної продукції.

Проте! Ця пільга не стосується прибутку, отриманого від діяльності з вирощування курей, отримання яєць курей, від діяльності інкубаторних станцій із вирощування курей, від виробництва й реалізації м'яса курей, витоПЛення жиру курей, забою, оброблення та фасування м'яса курей.

Вивільнені кошти (суми податку, які не сплачуються до бюджету і залишаються у розпорядженні платника) мають бути використані для створення або переоснащення матеріально-технічної бази, збільшення обсягу виробництва, впровадження новітніх технологій у діяльність платника, виручка від якої звільняється від оподаткування. Порядок контролю над використанням вивільнених коштів установлюється КМУ.

Суми вивільнених коштів визнаються **цільовим фінансуванням** відповідно до бухгалтерських стандартів фінансової звітності.

Закон № 1914: що помінялося в адмініструванні податків?

Розглянемо, що помінялося у сфері адміністрування податків.

Розширено можливості електронного кабінету (ст. 42¹ ПК)

За допомогою електронного кабінету (далі – ЕК) можна буде дізнаватися податкову інформацію про інших платників податків – правда, тільки з їх згоди. Також можна буде отримати таку інформацію у вигляді документа за встановленою Мінфіном формою в електронному вигляді з накладенням печатки податкового органу. Відповідно і свою згоду на розкриття таких даних можна буде надати через ЕК.

Увага! Це нововведення набуде чинності з 01.07.2022.

Уточнено правила направлення запиту на отримання інформації (п. 73.3 ПК)

Строки і порядок надання інформації на запит податкового органу в основному залишилися незмінними. Проте є одна цікава зміна, на якій ми хочемо загострити вашу увагу. У підставах для направлення запитів фразу «виявлено факти, що свідчать про порушення платником податків...» замінили фразою «виявлено факти, які **можуть** свідчити про порушення платником податків...». На перший погляд зміна незначна, але насправді **тепер будь-яке припущення податківців стане законною підставою для направлення податкового запиту** (отже, найближчим часом чекає зменшення кількості таких запитів не варто).

Є й інші уточнення в п. 73.3 ПК, а саме:

- надавати інформацію на запит органу ДПС тепер слід відповідно до порядку, встановленого ст. 42 ПК. Тобто якщо між платником податків і податковим органом встановлено електронний документообіг, то відповідь на запит може бути надана в електронній формі;
- якщо орган ДПС запитав інформацію, яку платник податків уже надавав, то повторно її відправляти не потрібно. Достатньо відповісти контролюючому органу з посиланням на номер і дату листа, яким така інформація була надана раніше.

Запроваджено обмеження на виїзд за кордон для керівників підприємств-боржників (п. 87.13, 87.14 ПК)

Одне з важливих нововведень – обмежувальний захід для керівників підприємств-боржників (юросіб-резидентів, а також постійних представництв нерезидентів, далі – ППН). Цей захід застосовується, якщо платник податків не сплатив протягом 240 днів із дня вручення йому податкової вимоги суму **податкового боргу, що перевищує 1 млн грн.** У цьому випадку податковий орган має право звернутися до суду за встановленням тимчасового (до моменту погашення боргу) обмеження на право виїзду керівника такого платника податків за межі України.

Такі справи розглядаються адміністративними судами за процедурою, викладеною в ст. 283 Кодексу адміністративного судочинства (відповідні зміни внесено до цієї статті) у прискореному порядку, а винесені судові постанови належать до негайного виконання.

Важливий нюанс! Зазначена норма ПК не застосовується, якщо у держави є заборгованість перед платником податків – боржником у сумі, не меншій від суми податкового боргу (тобто не менше 1 млн грн). Це може бути зобов'язання з повернення платникові податків – боржникові помилково та/або надмірно сплачених ним коштів, із виплати йому бюджетного відшкодування ПДВ.

Також тепер ДПС вестиме **Реєстр керівників платників податків – боржників** (пп. 14.1.213¹ ПК). Відомості з нього будуть у відкритому досту-

пі на офіційному вебпорталі ДПС, а порядок ведення цього реєстру затвердить Мінфін. До цього реєстру вноситиметься інформація про керівників, які стали «невиїзними» за рішенням суду.

Тимчасове обмеження на виїзд з України буде зняте з керівника за наявності однієї з обставин:

- сума податкового боргу, зазначена в судовому рішенні, погашена;
- у боржника змінився керівник і ця інформація відображена в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань;
- розпочалася судова процедура у справі про банкрутство такого боржника.

З'явилася нова підстава для документальної позапланової перевірки (пп. 78.1.1 ПК)

Наразі позапланові перевірки можуть проводитися також і у випадку, якщо податковим органом отримано інформацію про порушення платником податків законодавства у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Уточнено правила проведення документальних невиїзних перевірок (п. 79.2 ПК)

Тепер документальна невиїзна перевірка проводиться тільки за умови, що платникові податків або його представникові були вручені або направлені рекомендованим листом із повідомленням про вручення копії наказу про проведення перевірки і повідомлення про дату початку і місце проведення перевірки (крім перевірок із питань про бюджетне відшкодування ПДВ, які проводяться відповідно до ст. 200 ПК). Причому документальна невиїзна перевірка може бути розпочата **не раніше 30-го календарного дня** після направлення платникові податків письмового повідомлення і копії наказу.

Світлана СТАДНИК, головний редактор

Олена КАНТЕРМАН, юрист

Вікторія ЯКИМАЩЕНКО, редактор

Зінаїда ОМЕЛЬНИЦЬКА, редактор